

Målnummer:	UM6923-21	Avdelning:	1
Avgörandedatum:	2022-02-25		
Rubrik:	När en familjemedlem för fram nya asylskäl först hos migrationsdomstolen ska utgångspunkten vara att prövningen av familjemedlemmarnas rätt till uppehållstillstånd hålls samman fram till att hela familjens rätt att stanna i Sverige kan avgöras.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• Artikel 23.1 i direktiv 2011/95/EU om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning)		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• EU-domstolens dom den 4 oktober 2018 (Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova m.fl., C-652/16, EU:C:2018:801)• MIG 2010:18• MIG 2013:16• MIG 2013:23• MIG 2017:20• MIG 2020:24• Migrationsöverdomstolens avgörande den 27 oktober 2015 i mål nr UM 6759-15		

REFERAT

AA, hans maka SS och deras barn BB och CC, som är medborgare i Afghanistan, kom till Sverige och sökte asyl i november 2015. Som grund för ansökningsarna åberopade familjen skyddsskäl mot Afghanistan.

Migrationsverket bedömde att familjen inte hade gjort de åberopade skyddsskälerna sannolika och att det inte fanns synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter i familjens ärende. Migrationsverket beslutade därför i december 2018 att inte bevilja familjen uppehållstillstånd och arbetstillstånd eller statusförklaring samt att utvisa familjen till Afghanistan.

Familjen överklagade beslutet till migrationsdomstolen.

Förvaltningsrätten i Göteborg, migrationsdomstolen (2021-06-11, ordförande Sahlsten samt tre nämndemän), beslutade att upphäva Migrationsverkets beslut avseende BB och återförvisade målet i den delen för fortsatt utredning av hans skyddsbehov. Familjens överklagande i övrigt avslogs. Som skäl för sitt avgörande förde domstolen fram bland annat följande.

Uppgifterna om BB:s utövande av kristendomen har kommit fram efter det att Migrationsverket genomfört asylutredningen. BB har inte heller hörts vid den muntliga förhandlingen. Mot bakgrund av detta finns det skäl att återförvisa målet i den del som avser BB för att tillgodose rätten till en fullgod utredning.

AA, SS och CC har inte gjort sannolikt att de konverterat till kristendomen av genuin och personlig religiös övertygelse. Det är således inte sannolikt att de kommer att manifesteras kristendomen i Afghanistan på ett sätt som medför risk för skyddsgrundande behandling. Familjen har inte heller gjort sannolikt att de riskerar skyddsgrundande behandling utifrån någon av de andra grunder som de har fört fram, och det föreligger inte heller särskilt eller synnerligen ömmande omständigheter i målet. Familjen kan därför inte beviljas uppehållstillstånd. Överklagandet ska därför avslås i de delar som gäller AA, SS och CC.

AA, SS och CC överklagade och yrkade att de skulle beviljas uppehållstillstånd, alternativt att målet skulle återförvisas till Migrationsverket för ytterligare handläggning. De förde fram bl.a. följande.

Om migrationsdomstolens dom får laga kraft kommer de att sakna rätt att uppehålla sig i Sverige samtidigt som BB alltså är asylsökande. Domen får därmed orimliga konsekvenser, dels under prövningen av BB:s skyddsbehov, dels för det fall att han bedöms ha konverterat till kristendomen. Det kan ifrågasättas om domen är förenlig med rätten att leva tillsammans med sin familj.

Kammarrätten i Stockholm, Migrationsöverdomstolen (2022-02-25, Östman Johansson, Reimers och Berselius, referent / föredragande Björk), meddelade prövningstillstånd och yttrade:

1. Vad målet gäller

Migrationsdomstolen har återförvisat målet till Migrationsverket för prövning av en familjemedlems skyddsbehov och samtidigt avslagit övriga familjemedlemmars ansökningar om uppehållstillstånd. Den fråga som ska prövas i målet är om migrationsdomstolen har handlagt familjens mål om uppehållstillstånd på rätt sätt.

2. Gällande rätt m.m.

2.1 Principen om familjens enhet m.m.

2.1.1 Internationell rätt

I slutdokumentet från den konferens som antog 1951 års konvention om flyktingars rättsliga ställning (Genèvekonventionen) rekommenderas staterna bl.a. att säkerställa att flyktingfamiljens enhet bibehålls. Denna princip om familjens enhet ska skydda familjer från att splittras och innebär att nära anhöriga till en flykting normalt också beviljas flyktingstatus även om de själva inte har sådana skäl. Principen ingår visserligen inte i Genèvekonventionens definition av begreppet flykting. Rekommendationen i konferensens slutdokument respekteras emellertid av majoriteten av alla stater vare sig de är fördragsslutande parter till 1951 års konvention och 1967 års protokoll eller ej. Tillämpningen av principen om familjens enhet sker i enlighet med bestämmelserna i Förenta nationernas flyktingkommissaries handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning, härefter UNHCR:s handbok. (Prop. 2009/10:31 s. 74, UNHCR:s handbok, punkterna 181–188.)

Av Förenta nationernas s.k. allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 framgår att "familjen är den naturliga och grundläggande enheten i samhället och har rätt till samhällets och statens skydd" (artikel 16.3). I den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som är införlivad i svensk rätt, uttrycks det som att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv (artikel 8).

2.1.2 Unionsrätten

I skyddsgrundsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet [omarbetning]) finns i artikel 23 bestämmelser om sammanhållning av familjer. Enligt artikel 23.1 ska medlemsstaterna se till att familjen hålls samlad. Enligt artikel 23.2 första stycket ska familjemedlemmar som för egen del inte uppfyller kraven för att erhålla flyktingstatus få ansöka om bl.a. uppehållstillstånd. I punkt 36 i ingressen till skyddsgrundsdirektivet anges att familjemedlemmar kan, enbart på grund av sin relation till flyktingen, normalt komma att utsättas för förföljelse på ett sätt som kan utgöra grund för flyktingstatus.

EU-domstolen har uttalat sig om principen om familjens enhet och vilken betydelse den får för bland annat handläggningen av asylärenden i en dom från den 4 oktober 2018 (Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova m.fl., C-652/16, EU:C:2018:801). I domen anger EU-domstolen bland annat att det vid den individuella bedömningen av en ansökan om internationellt skydd ska beaktas om en familjemedlem till sökanden hotas av förföljelse och allvarlig skada, detta för att avgöra om sökanden på grund av sin familjeanknytning till den hotade personen själv hotas av förföljelse och allvarlig skada (punkt 51).

EU-domstolen erinrar vidare om att bedömningen av varje ansökan ska vara individuell, att medlemsstaterna ska se till att familjen hålls samlad och att varje medlemsstat ska se till att den beslutande myndigheten handlägger och avslutar prövningsförfarandet så snart som möjligt utan att åsidosätta en lämplig och fullständig prövning (punkt 57).

I domen uttalar EU-domstolen också följande. I ett mål där en av familjemedlemmarna gör gällande att en annan familjemedlem utsätts för hot kan det vara lämpligt att först, inom ramen för prövningen av den sistnämndas ansökan, pröva om det är styrkt att sådana hot verkligen är för handen och därefter, om så erfordras, pröva huruvida vederbörandes maka/make eller barn också hotas av förföljelse eller allvarlig skada på grund av familjekopplingen. För det fall den beslutande myndigheten konstaterar att en person har välgrundad fruktan för förföljelse eller löper verklig risk att lida allvarlig skada, ska myndigheten i princip ha förmåga att inom en kort tidsrymd bedöma huruvida familjemedlemmarna till denna person också är hotade på detta sätt på grund av deras familjeanknytning till nämnda person. Denna bedömning måste kunna utföras eller i vart fall påbörjas innan beslut meddelas om att bevilja nämnda person internationellt skydd. För det fall den beslutande myndigheten konstaterar att ingen familjemedlem har någon välgrundad fruktan för förföljelse eller löper verklig risk att lida allvarlig skada ska den i princip kunna avslå ansökningarna om internationellt skydd samma dag (punkterna 59, 61 och 62).

3. Migrationsöverdomstolens bedömning

3.1 Allmänna utgångspunkter

En grundprincip inom svensk migrationsrätt är att en familj i möjligaste mån ska hållas samman; principen om familjens enhet. Denna princip framgår av internationell rätt och unionsrätt samt av svensk rättspraxis (se t.ex. MIG 2010:18, MIG 2013:16, MIG 2013:23, MIG 2017:20 och UM 6759-15).

Principen kommer också till klart uttryck i fråga om asylansökningar i 5 kap. 3 § första stycket 5 utlänningslagen (2005:716). Även i andra sammanhang har den svenske lagstiftaren påtalat att principen innebär att nära anhöriga till en flykting i regel får uppehållstillstånd som flyktingar även om de inte själva har sådana skäl (prop. 2009/10:31 s. 74 och s. 145).

I en situation när en familjemedlem för fram nya asylskäl först hos migrationsdomstolen ska utgångspunkten även då vara att prövningen av familjemedlemmarnas rätt till uppehållstillstånd hålls samman fram till att hela familjens rätt att stanna i Sverige kan avgöras. Om de nya asylskälen medför att familjemedlemmen ska beviljas uppehållstillstånd kan det nämligen påverka övriga familjemedlemmars rätt till uppehållstillstånd, antingen på grund av skyddsskäl som har sin grund i denna relation eller på grund av anknytning.

Prövningen bör i ett första steg ta sikte på att ta ställning till om familjens gemensamma skyddsskäl innebär att uppehållstillstånd ska beviljas. Om så inte bedöms vara fallet, är nästa steg att pröva de nya asylskälen och hur familjemedlemmens nya asylskäl påverkar övriga familjemedlemmars rätt till uppehållstillstånd (se t.ex. EU domstolen dom i mål C-652/16 och MIG 2020:24). Prövningen av familjemedlemmarnas rätt till uppehållstillstånd ska alltså hållas samman även i en situation då nya asylskäl åberopas under processen av någon i familjen.

Nästa fråga är vilken instans som bör bedöma de nya asylskälen. Av Migrationsöverdomstolens avgöranden MIG 2007:31 och MIG 2015:19 framgår att en migrationsdomstol inte får pröva en asylansökan som första instans utom när detta är särskilt föreskrivet, men att domstolen i övrigt inte är förhindrad att pröva nya grunder för uppehållstillstånd. Migrationsdomstolen kan alltså pröva de nya asylskälen eller, om det bedöms lämpligare, återförvisa målet till Migrationsverket för prövning av familjens ansökningar.

Om migrationsdomstolen avser att pröva familjens ansökningar inklusive de nya asylskälen måste prövningen uppfylla de rättssäkerhetskrav som allmänt gäller i asylmål. Det innebär bland annat att migrationsdomstolen som huvudregel ska hålla en muntlig förhandling om utgången i målet är beroende av tillförlitligheten av de nya asylskälen (MIG 2009:30 och MIG 2017:9).

3.2 Har migrationsdomstolen handlagt målet på rätt sätt?

I detta fall har migrationsdomstolen upphävt Migrationsverkets beslut avseende BB och återförvisat målet i den delen för fortsatt utredning av hans skyddsbehov. Gällande den övriga familjen har migrationsdomstolen avslagit överklagandet och fastställt Migrationsverkets beslut att utvisa dem. Om migrationsdomstolens dom får laga kraft innebär det att utvisningsbesluten för delar av familjen får verkställas samtidigt som en familjemedlem har en pågående asylprövning. Det innebär att familjen kan komma att splittras.

Migrationsdomstolen har alltså inte upprätthållit principen om familjens enhet vid sin prövning. Det utgör en sådan brist i migrationsdomstolens handläggning att det finns skäl att undanröja migrationsdomstolens dom i den del den avser AA, SS och CC.

Migrationsöverdomstolen konstaterar att återförvisningen till Migrationsverket av målet vad avser BB:s asylansökan har fått laga kraft. Det är alltså inte möjligt att återförvisa målet till migrationsdomstolen för en sammanhållen prövning av familjens ansökningar om uppehållstillstånd. I denna situation ska även Migrationsverkets beslut upphävas avseende AA, SS och CC och målet visas åter till Migrationsverket för ny prövning.

Migrationsöverdomstolens avgörande. Migrationsöverdomstolen undanröjer migrationsdomstolens dom och upphäver Migrationsverkets beslut såvitt avser AA, SS och CC samt visar målet åter till Migrationsverket för ny prövning.

Sökord:

Litteratur: Prop. 2009/10:31 s. 74 och s. 145; Förenta nationernas flyktingkommissaries handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning punkterna 181-188
